

‘We gaan de strijd aan met iedereen die criminele netwerken adviseert en ondersteunt’

Michel Knapen
journalist

De bestrijding van financieel-economische criminaliteit is een van de taken van het nog jonge Landelijk Parket. Extra bevoegdheden hebben de ruim twintig officieren van Justitie echter niet. Ook advocaten die iets te nauwe banden onderhouden met de onderwereld, vallen onder de doelgroep van het Landelijk Parket, zegt hoofdofficier van Justitie Marc van Erve.

Justitie laat steeds nadrukkelijker haar tanden zien. Nadat minister Hirsch Ballin midden jaren negentig de strijd tegen de (georganiseerde) onderwereld hoog op zijn prioriteitenlijstje zet en nadat de commissie-Van Traa haar rapport over opsporingsmethoden publiceert, wordt in justitiekringen hard gewerkt om een organisatie op poten te zetten die de grote boeven daadwerkelijk kan aanpakken.

Een jonge loot aan die stam is het Landelijk Parket, opgericht op 1 juli 1999. Missie: de bestrijding van de georganiseerde misdaad – binnen en als het moet ook buiten Nederland. Bezetting: ruim twintig officieren van Justitie, dertig parketsecretarissen en beleidsmedewerkers en een kleine administratieve staf – niet buitensporig groot dus. Locatie: de Kop van Zuid in Rotterdam – handig, zo vlak bij de haven.

Volgens hoofdofficier mr. Marc van Erve heeft de ligging van het kantoor heeft dáár niets mee te maken. Wel heeft hij vanuit zijn kamer een fraai uitzicht over het water en de scheepvaart. ‘Omdat we in Rotterdam zijn gehuisvest, denken veel mensen – en ook advocaten – dat wij hetzelfde zijn als het Rotterdamse parket. Er is een groot

verschil: het parket doet jaarlijks 20.000 strafzaken, wij ‘slechts’ 75. Rotterdam is niet gekozen om de haven goed in de gaten te houden. Anders hadden we net zo goed Amsterdam als basis kunnen kiezen, omdat daar Schiphol ligt. Enkele jaren geleden werd hier een nieuw gebouw neergezet en kwam er ruimte beschikbaar voor het Landelijk Parket. Toeval dus.’

GEZAG

Het Landelijk Parket is een parket met een geheel eigen taak. Het voert het gezag over het Korps Landelijke Politiediensten, een politiekorps dat vóór 1999 nog geen eigen OM had. Onder het KLPD valt weer het Landelijk Recherche Team (LRT), één van de zeven ‘kern-teams’ (voorheen IRT’s) die Nederland rijk is. In de loop van 2003 zullen de kernteams opgaan in de Nationale Recherche, die – net zoals het LRT nu – onder het gezag van het Landelijk Parket komt te vallen (zie kader).

Andere taken van het Landelijk Parket liggen op het terrein van de internationale samenwerking. Van Erve: ‘We onderhouden de contacten met bijvoorbeeld Europol. Daarnaast kun je het Landelijk Parket zien als een brievenbus voor het buitenland: als buitenlandse politiediensten niet weten bij welk parket ze moeten zijn, kunnen ze dat ons vragen.’ Is geen enkel parket ‘bevoegd’, dan kan het Landelijk Parket altijd optreden als een ‘vangnetparket’.

Parallel aan de taken van het Landelijk Parket werken drie teams: het Team Operationele Taken ‘doet’ georganiseerde misdaad, fraude, internetcriminaliteit, oorlogsmisdrijven en getuigenbescherming. Het Team Internationale Taken richt zich op rechtshulp, internationale samenwerking en gegevensuitwisseling. Het Team Landelijke Taken houdt zich bezig met de bestrijding van het terrorisme, men-

Marc van Erve: 'Het parket doet jaarlijks 20.000 strafzaken, wij "slechts" 75'. Foto: Erik van der Burgt/Verbeeld.nl

sensmokkel en -handel, kinderpornografie en corruptie.

MOSLIMEXTREMISME

In tegenstelling tot de gewone parketten heeft het Landelijk Parket geen eigen rechtbank. 'Wij bestrijken geen eigen gebied, we hebben geen vast arrondissement. We hebben geheel Nederland als werkterrein', zegt Van Erve. Dat heeft alles te maken met het takenpakket van het LRT.

'Alle parketten en alle kernteams houden zich bezig met zware criminaliteit, maar het

LRT is gespecialiseerd in een bepaalde vorm van zware criminaliteit, de financieel-economische criminaliteit. We gaan de strijd aan met witwassers, handelaren in illegale goederen – drugs, wapens, sigaretten – en witteboordenkartels.' Maar ook zogenoemde *facilitators* zijn doelwit van het Landelijk Parket. 'Dat zijn financieel adviseurs, documentenvervalsers, transporteurs en geldwisselaars, maar het kunnen ook advocaten zijn. Iedereen die criminele netwerken adviseert en ondersteunt.' Daarnaast richt het Landelijk Parket zich op andere zaken die

'van nationaal belang' zijn, zoals de HBO- en de bouwfraude, maar ook het moslimextremisme. 'Zaken die meerdere arrondissementen overstijgen.'

Het feit dat het Landelijk Parket afwijkende taken heeft, wil niet zeggen dat de officieren ook ruimere bevoegdheden hebben. 'Ons werk kunnen we goed uitvoeren met bestaande bevoegdheden en dwangmiddelen', zegt Van Erve. 'Zeker met de nieuwe bevoegdheden die in de Wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden staan. Wel geldt sinds de Wet BOB dat alle bevelen schriftelijk moeten worden gegeven. Begrijpelijk, bevelen moeten controleerbaar zijn. Dat heeft geleid tot een grote papierwinkel. Maar de toegenomen administratieve belasting heeft de opsporing niet gehinderd.'

Omdat de bevoegdheden die het Landelijk Parket inzet doorgaans zwaarder

'We moeten Amerikaanse collega's uitleggen dat we bepaalde bevoegdheden, die zij in Nederland zouden willen inzetten, niet mogen gebruiken'

LANDELIJK PARKET EN ADVOCATUUR

Over de relatie met de advocatuur: 'Wij liften mee met de afspraken die worden gemaakt tussen de Rotterdamse balie en het Rotterdamse parket'. Wil de balie contact met het Landelijk Parket, dan zegt hoofdofficier Van Erve daar geen nee tegen. Een goede relatie is van belang, omdat beide partijen – en elkaars natuurlijke tegenspelers – een gemeenschappelijk belang dienen: een goede rechtspleging. 'Daarbinnen heeft ieder een eigen verantwoordelijkheid en een eigen rol. De officier is op zoek naar de waarheid, een advocaat verdedigt de belangen van de verdachte. Daarom komt het voor dat een officier wel eens vrijspraak vraagt maar een advocaat nooit om een veroordeling.'

Advocaten, die het niet erg vinden een klein foutje te ontdekken in de dagvaarding, vindt Van Erve niet 'lastig'. 'Dan hadden wij maar beter ons best moeten doen. Het is echter wél lastig wanneer advocaten op het laatste moment een verzoek indienen om een zaak aan te houden of op het allerlaatst nog een getuige willen horen. Zij doen hun best voor hun cliënten en als ze dat recht door zee doen en volgens de regels der kunst is het geen enkel probleem.'

Geen enkel?

'Het is natuurlijk wel vervelend voor het OM als dat tot vrijspraak leidt. Dan zijn de drui- ven wel zuur.'

INTERCEPTIE

Mag de privacywetgeving af en toe een adequate opsporing in de weg staan, met de kennis van de officieren van Justitie die werkzaam zijn bij het Landelijk Parket, is volgens de hoofdofficier niets mis. De opmerking die de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal, De Wijckersloot enkele jaren geleden maakte – in de strijd tegen de financiële criminaliteit wordt het OM gehinderd door kennis – geldt nadrukkelijk níét voor het Landelijk Parket, zegt Van Erve.

zijn, gelden strikte voorwaarden om ze te hanteren. Officieren van Justitie kunnen niet altijd naar eigen goeddunken een dwangmiddel inzetten. Soms moet daarvoor toestemming worden gevraagd aan het College van Procureurs-Generaal. De Centrale Toetsingscommissie (CTC) adviseert het College hierover. Zo kan alleen na tussenkomst van de CTC, waarvan Van Erve voorzitter is, worden overgegaan tot infiltratie en af luisteren. Geeft het College uiteindelijk toestemming, dan is alsnog een machtiging van de rechter-commissaris vereist.

Ondanks deze waarborgen mag de Nederlandse politie, vergeleken met het buitenland, relatief weinig, zegt Van Erve: 'We moeten Amerikaanse collega's wel eens uitleggen dat we bepaalde bevoegdheden, die zij in Nederland zouden willen inzetten, niet mogen gebruiken. Maar zelf zitten we niet klem omdat we die bevoegdheden niet hebben.'

BURGERINFILTRANT

Toch zou het wel eens handig zijn wanneer het Landelijk Parket méér bevoegdheden zou hebben, geeft Van Erve toe. 'Er is wel eens sprake geweest om een criminele burgerinfiltrant in te zetten. Ik zou me kunnen indenken dat we bijvoorbeeld bij terreuronderzoek gebruikmaken van zo'n figuur. Dat zou ik op prijs stellen. Maar dan alleen na een positief advies van de CTC, toestemming van het College én van de minister.'

Niet alleen strafvorderlijke kaders kunnen beperkend uitpakken voor de opsporing. Ook de privacywetgeving stelt eisen die

'Er is altijd een spanning tussen privacybescherming en het opsporingsbelang'

lastig kunnen zijn. Met name bij controlebevoegdheden werpt de privacy wel eens een dam op. Preventief fouilleren was daardoor onmogelijk, maar heeft inmiddels een wettelijke basis gekregen. Maar ook op andere fronten laat de bescherming van de privacy niet alles toe, zegt Van Erve. 'Je mag niet alles opslaan in gegevensbestanden. Wel gegevens van verdachten, maar niet altijd van potentiële verdachten. Als we iemand van Arabische komaf opsporen die vlieglessen aan het nemen is, kunnen we dat niet registreren. Overigens vindt de minister dat dat wel zou moeten kunnen. Er is altijd een spanning tussen privacybescherming en het opsporingsbelang. Zonder een orwelliaanse situatie te creëren, is het mijn wens dat we meer armslag krijgen.'

'Bij de andere parketten kun je nog wel eens gebrek aan ervaring constateren, maar hier niet. Wij hebben voldoende expertise in huis.' Die wordt op peil gehouden met cursussen en jurisprudentielunches. Daarnaast geven de officieren ook college aan bijvoorbeeld de Rechercheschool.

Van Erve bereidt een les voor over interceptie, de juridische aspecten van het af luisteren. Wie daarna nog vragen heeft, kan deze stellen aan Lexpo, de helpdesk van het expertisecentrum van het Landelijk Parket. Dat biedt online advies aan officieren ('maar niet voor advocaten'). Dat alles is volgens Van Erve 'voldoende om de criminelen steeds een stap voor te blijven. Althans, dat proberen we. Ik zeg niet dat we nooit worden verrast'.

IN 2003 EEN NATIONALE RECHERCHE

Nederland telt zeven kernteams (voorheen: interregionale researcheteams), waarvan het Landelijk Recherche Team er één is. Het LRT valt onder het Korps Landelijke Politiediensten. Het College van Procureurs-Generaal heeft de kernteams een aantal aandachtsgebieden toegewezen: Oost-Europa, mensensmokkel, Zuid-Amerika, de Rotterdamse haven, Schiphol, synthetische drugs, Hollandse netwerken en criminele dienstverleners.

In 2003 worden de kernteams en het LRT samengevoegd tot de *Nationale Recherche*. Deze centrale opsporingsdienst wordt rechtstreeks aangestuurd door het Landelijk Parket. De bestrijding van de nationale en internationale zwaar georganiseerde misdaad is haar belangrijkste doel. De Nationale Recherche zal ook onderzoeken uitvoeren die van nationaal belang zijn en het zal complexe, internationale rechtshulpverzoeken afhandelen.